

Grzegorz Patoła

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie

Wsparcie agroturystyki w Małopolsce w ramach PROW 2007–2013

Streszczenie. Praca poświęcona jest wykorzystaniu funduszy pochodzących z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) w latach 2007–2013 przez małopolskie gospodarstwa agroturystyczne. W artykule zaprezentowano gospodarstwa agroturystyczne w Małopolsce z uwzględnieniem poszczególnych powiatów. Przedstawiono wsparcie finansowe, jakie uzyskały gospodarstwa agroturystyczne ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dokonano analizy głównych czynników, które przyczyniają się do korzystania ze wsparcia z funduszy europejskich przez gospodarstwa agroturystyczne.

Słowa kluczowe: gospodarstwa agroturystyczne, Małopolska, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozwój, wsparcie finansowe

Wstęp

Od kilkunastu lat obserwujemy dynamiczny rozwój polskiej wsi. Środki finansowe pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz z funduszy krajowych, które zostały skierowane na obszary wiejskie, niewątpliwie przyczyniły się do tego rozwoju. Wsparcie z unijnych funduszy pozwoliło na dokonanie niezbędnych inwestycji, które umożliwiły polskiemu rolnictwu poprawę konkurencyjności w stosunku do państw Europy Zachodniej. Przyczyniło się to do zwiększenia wydajności produkcji rolnej i podniesienia ogólnego poziomu życia mieszkańców wsi.

Ważnym oraz prężnie rozwijającym się w ostatnich latach sektorem, mającym coraz większy wpływ na rozwój obszarów wiejskich w Polsce, jest agroturystyka. Jest ona szczególnie ważna dla województwa małopolskiego. Ze względu na niekorzystne warunki dla rozwoju rolnictwa (górzyste tereny) oraz największe w Polsce rozdrobnienie gospodarstw rolnych (średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Małopolsce to 3,98 ha przy 10,49 ha średniej krajowej¹) agroturystyka stała się istotną alternatywą dla rolników mieszkających w tym województwie.

Celem artykułu jest pokazanie, w jakim stopniu korzystanie ze wsparcia finansowego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007–2013 przyczyniło się do rozwoju agroturystyki w Małopolsce. Głównym wynikiem pracy jest przedstawienie szeregu uporządkowanych danych statystycznych pokazujących stopień wykorzysta-

---

¹ Średnia powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie w 2015 roku, dostępny na stronie: <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/srednia-powierzchnia-gospodarstwa.html> (dostęp 10.01.2016).

nia dostępnych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich środków. Opracowanie dotyczy dwóch działań „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw” w województwie małopolskim.

W tym celu dokonano szczegółowej analizy danych udostępnionych przez małopolski oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w Krakowie. Przedstawiono szczegółowo opracowane dane, dotyczące m.in. takich informacji, jak: liczba złożonych wniosków w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013 w województwie małopolskim, liczba przyznanych dotacji przypadająca na poszczególne powiaty, najczęstsze przeznaczenie tych środków według kodów działalności PKD, liczba złożonych wniosków w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w latach 2007–2013 w województwie Małopolskim, kwoty dotacji uzyskane przez beneficjentów działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” z wyszczególnieniem powiatów oraz rodzajem zakładanej działalności według kodów PKD w latach 2007–2013 w województwie małopolskim. Zastosowanie analizy porównawczej z wybranych wskaźników społeczno-ekonomicznych pozwoliło na określenie korelacji między funduszami z PROW 2007–2013 a rozwojem funkcji turystycznych poszczególnych powiatów województwa małopolskiego.

Formalno-finansowe uwarunkowania agroturystyki w Polsce

Dla potrzeb artykułu przyjęto definicję określającą agroturystykę jako: „rodzaj przedsiębiorczości wiejskiej nastawionej na dodatkowe źródło dochodów pozyskiwanych przez rolników – właścicieli czynnych gospodarstw rolnych – świadczących usługi turystyczne i około turystyczne przyjeżdżającym osobom, oparte na istniejących zasobach mieszkaniowych gospodarstwa rolnego².

Osoby prowadzące działalność agroturystyczną mogą być wyłączone z konieczności rejestracji jej jako działalność gospodarcza. Niewątpliwie zachęca to rolników do podejmowania tego typu działalności. Artykuł 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej mówi, że: „Przepisów ustawy nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów oraz wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego, o których mowa w art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrotie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz.U. Nr 120, poz. 690 i Nr 171, poz. 1016)”.³

W artykule wyszczególniono działy produkcji rolnej, które nie podlegają ustawie o prowadzeniu działalności gospodarczej. Poza hodowlą zwierząt i uprawą roślin oraz le-

---

² A. Sikora: Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich, C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 2012.

³ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2004 nr 173, poz. 1807, art. 3.

śnictwem i rybactwem śródlądowym, a także produkcją wina do określonej ilości, mamy tutaj także wymienioną działalność agroturystyczną. Zwolnienie działalności agroturystycznej z konieczności wpisu do ewidencji działalności gospodarczej (EDG), to nie tylko oszczędność czasu i ominięcie biurokratycznych procedur, ale przede wszystkim ogromne oszczędności finansowe (składka KRUS to zaledwie 130 zł w skali miesiąca, składka ZUS to 1034 zł⁴). Ponadto jeżeli osoby prowadzące działalność agroturystyczną wynajmują maksymalnie pięć pokoi, to są one zwolnione z podatku od dochodów uzyskiwanych z tego tytułu⁵.

W okresie programowania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007–2013 mieszkańcy wsi mieli możliwość skorzystania z dwóch działań, dzięki którym mogli uzyskać środki finansowe na rozpoczęcie lub rozwój własnej działalności gospodarczej. Pierwszym z nich było „Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej”, a drugim „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. W celu przystąpienia do dalszej części pracy konieczne wydaje się przedstawienie, w zarysie, na czym te programy polegały, jakie były warunki uzyskania dotacji oraz o jakie kwoty można było się starać.

Działania skierowane na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2014.

1. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” skierowane było dla mieszkańców wsi, którzy byli rolnikami, małżonkami rolników lub domownikami, chcącymi rozpocząć własną działalność gospodarczą, zarówno związaną z rolnictwem, jak i pozarolniczą. Beneficjenci musieli być ubezpieczeni w KRUS przez co najmniej 12 miesięcy. Działalność gospodarcza musiała być zarejestrowana na terenach gminy: wiejskiej, miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców lub miejskiej z wyłączeniem miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców. Pomoc była przyznawana w formie zwrotu części kosztów kwalifikowanych – maksymalnie 50%. Wartość pomocy wynosiła maksymalnie 100 tys. zł⁶.

2. „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” to program skierowany do mieszkańców wsi, którzy nie musieli być rolnikami. Warunkiem było prowadzenie działalności lub miejsce zamieszkania przedsiębiorcy na terenach gminy: wiejskiej, miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców lub miejskiej, z wyłączeniem miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców. Działanie było skierowane zarówno dla osób chcących rozpocząć działalność, jak i funkcjonujących już na rynku przedsiębiorców zatrudniających maksymalnie do 10 osób. Pomoc była przyznawana w formie zwrotu części kosztów kwalifikowanych – maksymalnie 50%. Wartość pomocy wynosiła: 100 tys. zł

⁴ Wysokość składek na ubezpieczenie społeczne rolników w II kwartale 2015 roku, dostępny na stronie: www.krus.gov.pl/krus/krus-w-liczbach/wymiar-kwartalnych-skladek-na-ubezpieczenie-spoeczne-rolnikow (dostęp 22.05.2015).

⁵ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U. 1991 nr 80, poz. 350, art. 2.

⁶ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, dostępny na stronie: www.minrol.gov.pl/po/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2007-2013/Dokumenty-analizy-raporty (dostęp 27.05.2015).

w przypadku utworzenia co najmniej jednego miejsca pracy, 200 tys. zł w przypadku utworzenia co najmniej dwóch miejsc pracy oraz 300 tys. zł w przypadku utworzenia co najmniej trzech miejsc pracy⁷.

Charakterystyka agroturystyki w Małopolsce

Małopolska zajmuje powierzchnię 15 tys. km³, na której zamieszkuje 3,35 mln ludzi, z czego 51% stanowią obszary wiejskie. Województwo małopolskie zajmuje pierwsze miejsce w skali kraju pod względem gęstości zaludnienia, jeśli weźmiemy pod uwagę tylko obszary wiejskie (126 osób na km²)⁸. Równocześnie poziom bezrobocia jest najniższy w skali kraju.

Jednym z najważniejszych czynników, który korzystnie wpływa na rozwój i zamożność całego województwa małopolskiego, jest turystyka. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane z 2013 roku) wynika, że województwo małopolskie plasuje się w ścisłej czołówce statystyk dotyczących ruchu turystycznego w skali całego kraju. Małopolska zajmuje pierwsze miejsce pod względem liczby obiektów noclegowych. Na 100 km³ przypada 9,2 obiektów noclegowych, które posiadają 10 lub więcej miejsc, podczas gdy średnia dla całej Polski to zaledwie 3,1 obiektu⁹. Ponad 39% spośród wszystkich obiektów turystycznych w Małopolsce stanowią kwatery agroturystyczne¹⁰. Ich liczba jest największa w skali kraju i stanowi 12,43% ogółu gospodarstw agroturystycznych w Polsce¹¹.

W związku z niejednoznacznością terminu agroturystyka pojawiają się spore rozbieżności w oszacowaniu liczby gospodarstw agroturystycznych zarówno w skali kraju, jak w regionach. Według Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku w Polsce znajdowało się zaledwie 804 kwatery agroturystycznych, z czego 100 w Małopolsce¹². Dane te mocno odbiegają od rzeczywistej ilości. Świadczyć może o tym chociażby Informator agroturystyczny „Małopolska wieś zaprasza” opracowany przez Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, obejmujący 541 gospodarstw agroturystycznych, czyli ponadpięciokrotnie więcej od oficjalnych statystyk GUS¹³. Trzeba jednak zaznaczyć, że informator nie obejmuje wszystkich gospodarstw agroturystycznych w Małopolsce, a jedynie te, które współpracują z Małopolskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Karniowicach.

Wskaźniki ekonomiczno-społeczne nie są decydującą determinantą mającą wpływ na powstawanie gospodarstw agroturystycznych. Chociaż najwięcej z nich znajduje się w najbogatszym powiecie krakowskim (12,94%), to na drugim miejscu znajduje się

---

⁷ Ibidem, s.306–307.

⁸ Rolnictwo województwa małopolskiego – 2013, dostępny na stronie: www.modr.pl//sub.php?mb=4&t=670 (dostęp 21.05.2015).

⁹ P. Łysoń: Turystyka w 2013, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014, s. 64.

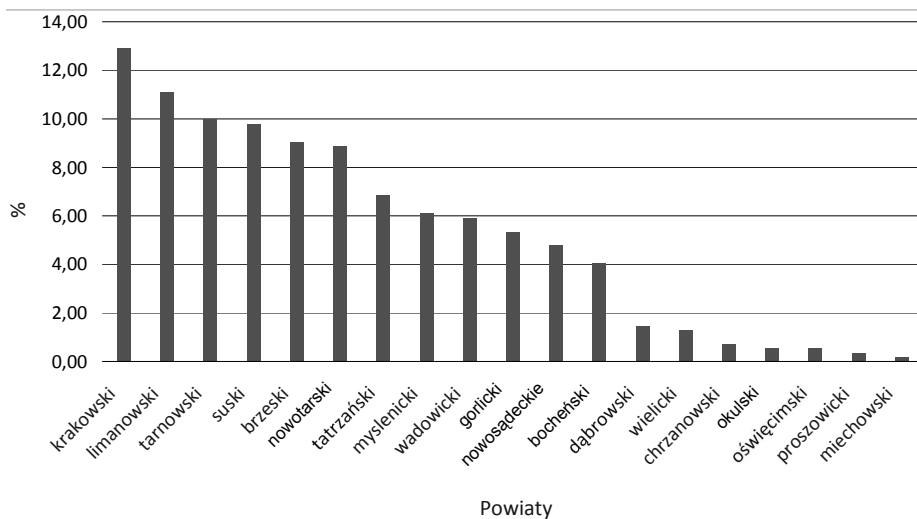
¹⁰ Ibidem.

¹¹ P. Łysoń: Turystyka w 2014, GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia we współpracy z Urzędem Statystycznym w Rzeszowie, s. 127.

¹² P. Łysoń: op. cit., s. 127.

¹³ Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Małopolska wieś zaprasza, Informator agroturystyczny, Kraków 2015.

stosunkowo biedny powiat limanowski (11,09%), charakteryzujący się jednym z najwyższych wskaźników bezrobocia (rys. 1). Kolejne miejsca zajmują trzy powiaty, które można uznać za średnio zamożne; tarnowski (9,98%), suski (9,80%) oraz nowotarski (8,87%). Na drugim końcu znajdują się powiaty, które nie posiadają szczególnych walorów turystycznych. Są to zarówno powiaty typowo rolnicze: miechowski (0,18%), proszowicki (0,37%), jak i przemysłowe: olkuski (0,55%), oświęcimski (0,55%) i chrzanowski (0,74%)¹⁴.

Rysunek 1. Gospodarstwa agroturystyczne na terenie województwa małopolskiego według bazy Małopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego

Źródło: opracowanie własne ma podstawie danych z informatora agroturystycznego „Małopolska wieś zaprasza” (2015).

Wsparcie agroturystyki w Małopolsce w ramach PROW 2007–2013

Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w ramach PROW 2007–2014 cieszyło się w Małopolsce dużym zainteresowaniem. Według danych z kwietnia 2015, w oddziale Małopolskiej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa złożono 1 412 wniosków na kwotę 114 mln złotych, co przedstawia tabela 1.

Pozytywnie rozpatrzone wnioski 609 beneficjentów, którym przyznano w sumie ponad 53 mln zł¹⁵. Pomoc uzyskało ponad 52% wnioskodawców. W tabeli 2 znajdują się informacje, przedstawiające liczbę przyznanych dotacji w poszczególnych powiatach.

¹⁴ Opracowanie własne ma podstawie danych z informatora agroturystycznego „Małopolska” Wieś zaprasza”.

¹⁵ „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, dostępny na stronie: www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/wdrazane_programy_sprawozdania/Roznicowanie/21052015_Roznicowanie_7-13.pdf (dostęp 27.05.2015).

Tabela 1. Złożone wnioski w ramach działania *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* w latach 2007–2013 w województwie małopolskim

Nabór	2008	2009	2010	2011	Suma
Liczba złożonych wniosków	310	269	440	393	1412
Podpisane umowy	140	156	255	184	735
Procent pozytywnie ocenionych wniosków	45	57	57	46	52

Źródło: opracowanie własne za „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”- Informacja o złożonych wnioskach i podpisanych umowach, dane z 30 kwietnia 2015, dostępny na stronie: www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/wdrazane_programy_sprawozdania/Roznicowanie/21052015_Roznicowanie_7-13.pdf (dostęp 27.05.2015).

Tabela 2. Liczba przyznanych dotacji przypadająca na poszczególne powiaty w województwie małopolskim w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013

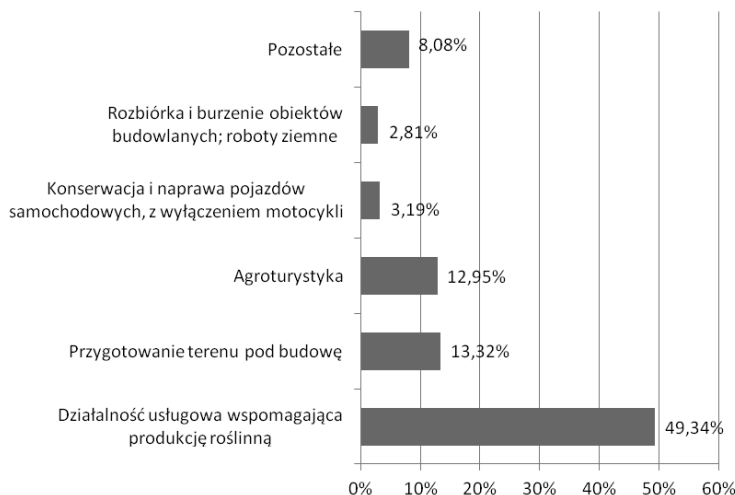
Powiat	Liczba dotacji	%
Nowosądecki	93	13,98
Miechowski	86	12,93
Krakowski	82	12,33
Proszowicki	73	10,98
Tarnowski	65	9,77
Dąbrowski	47	7,07
Brzeski	31	4,66
Limanowski	31	4,66
Nowotarski	30	4,51
Bocheński	29	4,36
Olkuski	21	3,16
Wielicki	18	2,71
Tatrzański	17	2,56
Gorlicki	14	2,11
Myślenicki	12	1,80
Wadowicki	8	1,20
Oświęcimski	5	0,75
Suski	2	0,30
Chrzanowski	1	0,15

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

Przedstawione statystyki świadczą o tym, że największymi beneficjentami działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013 zostali mieszkańcy powiatów typowo rolniczych. Najmniej z tego działania skorzystali mieszkańcy powiatów, w których istotną rolę odgrywa przemysł ciężki (chrzanowski, oświęcimski) oraz powiatów położonych na terenach „górkich” oraz „podgórkich” (suski, myślenicki, wadowicki, tatrzański).

Największym zainteresowaniem cieszyła się działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (blisko 50%). Następnie przygotowanie terenu pod budowę (ponad 13%) oraz działalność agroturystyczna (blisko 13%).

Działanie to wzbudziło stosunkowo duże zainteresowanie wśród właścicieli gospodarstw agroturystycznych w województwie małopolskim. W latach 2007–2013 blisko 13% środków zostało przeznaczonych na agroturystykę (rys. 2). Średnia wielkość dofinansowania z tego działania dla gospodarstw agroturystycznych wyniosła 60 148,81 zł¹⁶.

Rysunek 2. Przeznaczenie pozyskanych środków według kodów PKD w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

Z największego wsparcia w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013 skorzystały gospodarstwa agroturystyczne z powiatów: nowosądeckiego (27% całości), brzeskiego (12,37%), limanowskiego (11,34%) oraz nowotarskiego (10,31%) – tabela 2. Na drugim końcu znalazły się powiaty: dąbrowski, gorlicki, olkuski i wadowicki (po 1%). Najwięcej środków pozyskały gospodarstwa agroturystyczne z gmin: Iwkowa (powiat brzeski), Laskowa (powiat limanowski) oraz Nowy Wiśnicz (powiat bocheński)¹⁷.

Jeśli porównamy dane z tabeli 3 z danymi z rysunku 1 (przedstawiającym gospodarstwa agroturystyczne znajdujące się w bazie MODR), to można zauważyć, że największe zainteresowanie tym działaniem wykazali mieszkańcy powiatu nowosądeckiego. Liczba gospodarstw stanowiąca około 5% wszystkich gospodarstw w województwie małopolskim skorzystała z ponad jednej czwartej dostępnych dla tego działania środków. Mieszkańcy powiatu nowosądeckiego zajęli także pierwsze miejsce w liczbie ogólnie pozyskanych funduszy z działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” (tab. 2).

¹⁶ Opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

¹⁷ Ibidem.

Tabela 3. Gospodarstwa agroturystyczne na terenie województwa małopolskiego, które otrzymały finansowe wsparcie w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013.

Powiat	Liczba gospodarstw	%
Bocheński	7	7,22
Brzeski	12	12,37
Dąbrowski	1	1,03
Gorlicki	1	1,03
Krakowski	3	3,09
Limanowski	11	11,34
Miechowski	5	5,15
Myślenicki	3	3,09
Nowosądecki	27	27,84
Nowotarski	10	10,31
Olkuski	1	1,03
Proszowicki	4	4,12
Suski	2	2,06
Tarnowski	3	3,09
Tatrzański	6	6,19
Wadowicki	1	1,03
×	suma	
	97	100,00

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw od podstaw z tego działania mogły skorzystać istniejące firmy, z których część miała pewne doświadczenie w staraniu się o fundusze unijne oraz posiadała odpowiednie środki na sfinansowanie całego projektu (dofinansowanie dotyczyło tylko kwoty 50% kosztów kwalifikowanych).

Tabela 4. Złożone wnioski w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w latach 2007–2013 w województwie małopolskim

Nabór	2009	2010	2011	2013	Suma
Liczba wniosków	551	825	1168	1430	3974
Podpisane umowy	227	353	478	591	1649
Procent pozytywnie ocenionych wniosków	41	42	40	41	41

Źródło: opracowanie własne za „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” – Informacja o złożonych wnioskach i podpisanych umowach, dane z 30 kwietnia 2015, dostępny na stronie: www.arimr.gov.pl/fileadmin/pliki/wdrazane_programy_sprawozdania/Tworzenie_/21052015_Tworzenie_7-13.pdf (dostęp 27.05.2015).

¹⁸ Ibidem.

Warto w tym miejscu odnotować, że powiaty nowosądecki i limanowski charakteryzują się najwyższym poziomem bezrobocia w skali województwa oraz stosunkowo małymi wynagrodzeniami. Z kolei mieszkańcy najbogatszego powiatu krakowskiego, gdzie znajduje się blisko 13% gospodarstw agroturystycznych w Małopolsce, skorzystali tylko z 3% środków.

Jeszcze większym zainteresowaniem cieszył się drugi program „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Według danych z kwietnia 2015 roku do siedziby Małopolskiej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wpłynęło łącznie 3974 wniosków, z czego pozytywnie rozpatrzono 1649. W sumie na działanie przeznaczono kwotę o wartości ponad 197 mln złotych¹⁸. Szczegóły przedstawione zostały w tabeli 4.

W porównaniu do „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” działanie to cieszyło się zdecydowanie większym zainteresowaniem (3974 złożonych wniosków przy 1412 w różnicowaniu). Nie powinno to dziwić co najmniej z dwóch powodów. Po pierwsze skorzystanie z tego działania nie wymagało spełnienia warunku bycia rolnikiem opłacającym KRUS. Po drugie poza

Na pierwszym miejscu wśród liczby przyznanych dotacji znajduje się powiat nowosądecki (14,25%). Kolejne pozycje zajmują powiaty: krakowski (12,5%), nowotarski (10,94%), limanowski (7,81%), tarnowski (7,54) oraz myślenicki (5,88%). Na drugim biegunie (tak jak w działaniu „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” znajduje się powiat chrzanowski (1,1%) oraz powiaty: dąbrowski (1,56%), oświęcimski (1,75%), tatrzański (2,3%), suski (3,03%), a także miechowski (3,22%) – tabela 5. Powyższe dane nie powinny być zaskoczeniem. Jak widać, wysokie pozycje w rankingu zajęły powiaty znajdujące się w rejonach „górskich” lub „podgórskich” (nowotarski, tarnowski, limanowski, myślenicki). Stosunkowo nisko znalazły się powiaty typowo rolnicze (miechowski, proszowicki, dąbrowski) oraz dobrze zurbanizowane (chrzanowski, oświęcimski). Niewielka liczba dotacji w trzech ostatnich powiatach oraz w powiecie tatrzańskim jest zrozumiała z następujących względów. Po pierwsze problemy ze spełnieniem formalnych warunków, które umożliwiałyby przystąpienie do naboru (warunkiem było prowadzenie działalności lub miejsce zamieszkania przedsiębiorcy na terenach gmin wiejskiej, miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast powyżej 5 tys. mieszkańców lub miejskiej z wyłączeniem miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców), a większość z nich to gminy miejskie z liczbą mieszkańców powyżej 5 tys. mieszkańców. Po drugie wymienione powiaty są stosunkowo dobrze uprzemysłowione (chrzanowski, oświęcimski) lub mają już bardzo dobrze rozbudowaną infrastrukturę turystyczną (tatrzański). Ponadto wszystkie trzy powiaty należą do najbogatszych w województwie małopolskim, co stwarza im inne możliwości finansowania działalności gospodarczej.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 6, zdecydowanie najbardziej popularnym rodzajem działalności w latach 2007–2013 było „przygotowanie terenu pod budowę”. Z dofinansowania na działalność tego rodzaju skorzystało ponad 21% beneficjentów. Na drugim miejscu znalazła się „konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli”, z którego skorzystało ponad 5%. Trzecie miejsce z ponad 3% udziałem zajęły „roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych”. Inwestycje w działalność związaną z branżą turystyczną nie były kluczowe dla tego działania.

Tabela 5. Liczba przyznanych dotacji przypadająca na poszczególne powiaty w województwie małopolskim w działaniu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw „w latach 2007–2013

Powiat	Liczba dotacji	%
Nowosądecki	155	14,25
Krakowski	136	12,50
Nowotarski	119	10,94
Limanowski	85	7,81
Tarnowski	82	7,54
Myślenicki	64	5,88
Brzeski	50	4,60
Bocheński	49	4,50
Wielicki	49	4,50
Wadowicki	45	4,14
Olkuski	41	3,77
Gorlicki	40	3,68
Miechowski	35	3,22
Suski	33	3,03
Proszowicki	32	2,94
Tatrzański	25	2,30
Oświęcimski	19	1,75
Dąbrowski	17	1,56
Chrzezanowski	12	1,10

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARIMR z 30 maja 2015 roku.

Tabela 6. Przeznaczenie pozyskanych środków według kodów PKD w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” latach 2007–2013 w Małopolsce

Rodzaje zakładanej działalności	Liczba	%
Przygotowanie terenu pod budowę	231	21,08
Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	56	5,11
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	36	3,28
Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	34	3,10
Restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne	34	3,10
Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	32	2,92
Produkcja wyrobów tartacznych	31	2,83
Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	31	2,83
Produkcja mebli	29	2,65
Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	27	2,46
Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	24	2,19
Pozostałe sprzętanie	24	2,19
Roboty związane z budową dróg i autostrad	23	2,10
Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	23	2,10
Działalność usługowa związana z leśnictwem	21	1,92
Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	21	1,92
Pozostałe badania i analizy techniczne	21	1,92
Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	20	1,82
Produkcja konstrukcji metalowych i obróbka metali	19	1,73
Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń rolniczych	19	1,73
Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń budowlanych	18	1,64
Wykonywanie instalacji budowlanych	17	1,55
Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	14	1,28

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” cieszyło się znacznie mniejszym zainteresowaniem wśród gospodarstw agroturystycznych (niecałe 5% wszystkich środków zostało przeznaczone na działalność związaną z agroturystyką) – tabela 7. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy może być fakt, że aby móc korzystać z tego działania, należało dysponować pokaźnym wkładem własnym (50% całości inwestycji). Średnia wielkość dofinansowania z tego działania dla gospodarstw agroturystycznych wyniosła 228 212,43¹⁹. W związku z tym nie każdego było stać na wygospodarowanie takiej sumy. Najwięcej środków przypadło na mieszkańców gmin Białka Tatrzańska (9) oraz Łapsze Niżne (6).

¹⁹ Opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

Tabela 7. Gospodarstwa agroturystyczne na terenie poszczególnych powiatów województwa małopolskiego, które otrzymały finansowe wsparcie w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” w latach 2007–2013

Powiat	Liczba gospodarstw	%
Bocheński	3	3,75
Brzeski	2	2,50
Chrzanowski	1	1,25
Gorlicki	2	2,50
Krakowski	4	5,00
Limanowski	7	8,75
Miechowski	1	1,25
Myślenicki	3	3,75
Nowosądecki	4	5,00
Nowotarski	22	27,50
Suski	5	6,25
Tarnowski	5	6,25
Tatrzański	18	22,50
Wadowicki	1	1,25
Wielicki	2	2,50
x	Suma	
	80	100,00

Źródło: opracowanie własne za danymi z ARiMR z 30 maja 2015 roku.

Podsumowanie

Analiza przytoczonych danych statystycznych pozwala na wyciągnięcie wniosków, które wskazują m.in. na to, że w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” w latach 2007–2013 najwięcej środków w zakresie działalności agroturystycznej pozyskali mieszkańcy powiatów: nowosądeckiego, brzeskiego, limanowskiego i nowotarskiego. Są to powiaty charakteryzujące się dużym bezrobociem oraz stosunkowo małymi zarobkami. Na przeciwnym biegunie znalazły się zamożne powiaty z niską stopą bezrobocia (krakowski, olkuski, wielicki, tatrzański).

W ramach drugiego działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw zdecydowanie” najwięcej beneficjentów pochodziło z powiatów nowotarskiego i tatrzańskiego. Nieco ponad połowa inwestycji w infrastrukturę agroturystyczną w Małopolsce miała miejsce w tych dwóch powiatach. Działanie to w przeciwieństwie do „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” wymagało posiadania dużego wkładu własnego (średnio ponad 220 tys. zł), na co nie wszyscy mogli sobie pozwolić. Właściciele gospodarstw agroturystycznych w tych powiatach ze względu na dużą liczbę turystów, spowodowaną przede wszystkim długim, prawie całorocznym sezonem oraz sprzyjającymi warunkami geograficznymi, mogli sobie pozwolić na wysokonakładowe inwestycje. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że liczba obiektów turystycz-

nych zlokalizowanych na obszarze województwa małopolskiego w latach 2007–2015 znacznie wzrosła. Bez wątplenia przyczyniły się do tego środki pochodzące z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, szczególnie działanie „Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej”. Wydaje się, że rosnący trend nadal będzie się utrzymywał. W kolejnej perspektywie programowej w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 będzie można otrzymać środki na założenie i rozwój działalności agroturystycznej (m.in. w ramach działania „Premie na rozpoczęcie działalności gospodarczej” czy ze środków dostępnych na obszarze lokalnych grup działania).

Literatura

- Sikora J.: Agroturystyka. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich, C.H. Beck, Warszawa 2014.
- KRUS: Roczne kwoty graniczne, www.krus.gov.pl/krus/krus-w-liczbach/roczne-kwoty-graniczne-naleznego-podatku-dochodowego-w-latach-2004-2014 (dostęp 26.05.2015).
- Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, Małopolska wieś zaprasza, informator agroturystyczny, Kraków 2015.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi: Program Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2014–2020, Warszawa 2014.
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Warszawa 2015.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju: Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020, Warszawa 2015.
- Piotr Ł.: Turystyka w 2013, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2014.
- Piotr Ł.: (2014). Turystyka w 2014, GUS, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia we współpracy z Urzędem Statystycznym w Rzeszowie, Warszawa 2015.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 1991 nr 80, poz. 350).
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 nr 173, poz. 1807).
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. 1991 nr 7, poz. 24).
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, Warszawa 2015.
- Wysokość składek na ubezpieczenie społeczne rolników w II kwartale 2015 roku, w-w.-l.-/-k.-s.-n.-u.-s.-r. (22.05.2015).

Support for agrotourism in Małopolska province from Rural Development Programme 2007–2013

Summary. The work is devoted to the use of funds from the Rural Development Programme for the years 2007–2013 by agritourism farm in the Małopolska province. The article describes the agritourism farm in the Małopolska, taking into account all counties. Another issue concerns financial support which agritourism farm received from the Rural Development Programme. By using statistical data author of the paper analyzes the main factors that contribute to the use of support from European funds by agritourism farm.

Key words: agritourism farm, Małopolska province, Rural Development Programme, development, financial support